

XI. MTBI
EGER 2017

Absztrakt kötet

XI. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia

XI. MAGYAR TERMÉSZETVÉDELMI BIOLÓGIAI KONFERENCIA

„Sikerek és tanulságok a természetvédelemben”

Helyszín:
Eszterházy Károly Egyetem, Eger

Időpont:
2017. november 2 – 5.

Absztrakt kötet

Szerkesztette:
Mizsei Edvárd és Szepesváry Csaba

2017

Magyar Biológiai Társaság
MTA Ökológiai Kutatóközpont
<http://www.mtbk.hu/mtbk11/>

élőhely foglaltság, klimatikus alkalmasság, vegetációs alkalmasság), a klímaváltozás várható hatásáról (klimatikus változás, magasságbeli elmozdulás lehetősége) és az élőhely használatáról (élőhelyvesztés, túllegeltetés miatti élőhely-leromlás, emberi zavarás) adnak képet. A klimatikus változás szempontjából kétféle, egy optimista és egy pesszimista forgatókönyvet is megvizsgáltunk, előbbinél az átlaghőmérséklet csak kissé emelkedik, utóbbinál drasztikusan. Az élőhelyek fontossági rangsorolásához (prioritizálásához) a Zonation szisztematikus természetvédelmi tervező algoritmust használtuk, amely összegezte az egyes tényezők mértékét az élőhelyeken. Megállapítottuk, hogy az élőhelyek kiterjedése és folytonossága, a hegyek magassága és a legeltetés mértéke befolyásolják leginkább a görög karsztvipera fennmaradását. A fennmaradás valószínűbbnek bizonyult a nagyobb kiterjedésű és egybefüggő, magasabb hegyeken levő és kismértékben legeltetett élőhelyeken. A kisméretű, alacsonyabb hegyeken levő élőhelyek valószínűleg el fognak tűnni a jövőben, míg a közepesek mérete jelentősen le fog csökkenni és fel fognak aprózódni. A faj 16 ismert élőhelye között mindössze hármat találtunk (egy Albániában, kettő Görögországban), ahol hosszú távú fennmaradása biztosítottnak látszik. A jövőbeli természetvédelmi beavatkozások során ezen élőhelyekre fokozott figyelmet érdemes folytatni.

Az észak-kiskunsági meszes homoki erdőssztyepp-komplex recens vegetáció-dinamikája

Molnár Ábel¹, Demeter László², Fülöp Bence⁶, Csicsek Gábor³, Nyári László⁶, Vadász-Besnyői Vera⁴, Koncz Péter⁵, Deák Márk⁶, Bódis Judit⁶, Sisák István⁶, Lestyán Csaba János⁷, Vadász Csaba⁸

¹*Szent István Egyetem, Mezőgazdasági- és Környezettudományi Kar*

²*MTA Ökológiai Kutatóközpont*

³*Pécsi Tudományegyetem, Ökológiai és Hidrobiológiai Tanszék*

⁴*6097 Kunadacs*

⁵*Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság*

⁶*Pannon Egyetem, Georgikon Kar*

⁷*Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal FEFO*

⁸*Kiskunság Nemzeti Park Igazgatóság*

Hazánk meszes homoki erdőssztyepp-tölgyes élőhelye – amely része a '91I0* Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek' Natura 2000 élőhelytípusnak – az utóbbi két évszázadban a kipusztulás szélére sodródott. Napjainkban a Duna–Tisza közti homoki erdőkben nem újul maga alatt a kocsányos tölgy, amely az élőhely védelmével, illetve akár középtávú fenntartásával kapcsolatban is komoly kérdéseket vet fel. Ezen munkánkban a tölgyeseket is tartalmazó észak-kiskunsági homoki erdőssztyepp élőhely-komplexek vegetáció-dinamikai modelljét vázoljuk fel, rámutatva arra, hogy a homoki erdőssztyepp-tölgyes élőhelytípus hosszútávú fennmaradása milyen egyéb (nem tölgyes) élőhelytípusok védelmével biztosítható.

Az észak-kiskunsági homoki erdőssztyepp-tölgyeseknek még a mai napig is otthont adó két erdőtömbben (Peszéri-erdő, Kunbaracsi-erdő) és közvetlen környezetükben végeztük a vizsgálatainkat. 2016-ban a homoki erdőssztyepp három jellegzetes termőhelyén (bucketetők, köztes homoki termőhelyek, buckaközi laposok) komplex (botanikai, talajtani) jellemzést készítettünk 15 élőhelytípusban (45 helyszínen). 2017-ben a természetes, megmaradó-túlélő

újulatból származó kocsányos tölgy egyedek mikrokozonyezetét vizsgáltuk különböző élőhelytípusokban.

Kimutattuk, hogy a Felső-Kiskunságban a homoki erdőssztyepp-komplex mindhárom, jellemző termőhelyén megjelenhet és meg is maradhat a kocsányos tölgy újulata, amennyiben rendelkezésére áll a megfelelő mikro-élőhely. A megmaradó-túlélő tölgy újulat – termőhelytől függetlenül – a külső és belső erdőszegélyekben, lékekben, cserjésekben, tisztásokon található alacsonyabb cserje egyedek védelmében, illetve idős szürke nyárasok alatt volt jelen.

Eddigi vizsgálataink alapján úgy látjuk, hogy a homoki erdőssztyepp-tölgyesek megőrzéséhez önmagában nem elégséges a ma meglévő kocsányos tölgyes állományok fenntartása. Azokat az élőhelyeket is szükséges megőrizni/segíteni, amelyek jelenleg még csak elindultak az erdőssztyepp-tölgyessé alakulás útján.

Idegenhonos ékszerteknős (*Trachemys scripta*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) populációk jellegzetességei az Újszegedi Holt-Maroson

Molnár Nóra, Fekete Zsolt, Bokis Alexandra

Szegedi Tudományegyetem, Ökológiai Tanszék

Szeged belterületén, a helyi védettséggű Újszegedi Holt-Maroson végeztünk teknős populációs felméréseket különböző módszerekkel 2017. júniustól szeptemberig. A holtágat végigjárva feljegyeztük a napozó teknősök fajtát és pozícióját. Ezt követően napozó csapdákat helyeztünk ki a holtág 6 pontjára. Célunk volt az idegenhonos teknősök begyűjtése illetve a mocsári teknős populáció felmérése. Minden befogott teknőst lemértünk (páncélméret, testtömeg), leírtuk az esetleges sérüléseiket és a torz páncélformákat. A mocsári teknősöket páncélreszeléssel történő jelölés után visszaengedtük.

A napozó egyedek felmérésekor 59 mocsári teknőst és 65 idegenhonos teknőst számláltunk. A két és fél hónapos csapdázás során 75 mocsári teknőst és 69 idegenhonos teknőst fogtunk. Az idegenhonos fajok döntő többsége közönséges ékszerteknős (*Trachemys scripta*), 1 példány kínai csíkosteknős (*Mauremys sinensis*) és 1 tarajos teknős (*Graptemys* sp.) került elő. Az ékszerteknősök és mocsári teknősök ivararányának összehasonlításakor megállapíthatjuk, hogy mindkét fajnál nőstényekből fogtunk többet (nőstény/hím: 2,0 és 1,46). A két faj között természetesen vannak méretbeli különbségek, de érdekes, hogy a méreteloszlás mást mutat. A nőstény ékszerteknősöknél a nagyobb mérettartomány képviselői voltak többségben, míg a mocsári teknősnél a közepes méretűek domináltak. A sérült egyedek aránya a mocsári teknősöknél magasabb volt (20%, az ékszerteknősöknél 11,9%), közülük is a nőstények sérülnek gyakrabban (31,7%). Torzult páncélformák mindkét fajnál előfordulnak hasonló arányban, kb. minden tízedik teknősnél figyelhető meg. Ha összevetjük a napozó egyedek felmérését a csapdázás eredményeivel, azt kapjuk, hogy jelentős különbségek adódnak a térbeli eloszlásban. Például az 5-ös, 6-os csapda körzetében kevés ékszerteknőst láttunk napozni, viszont a befogott egyedek 70%-a innen került elő. Ez valószínűleg a holtág szakaszainak eltérő napozási lehetőségeket nyújtó jellegének köszönhető.